

להודיע שכרה, אבל שאר המצוות השכל נותן שיש עליהן שחר, ואין צריך להודיע (מהדור"ב למהרש"א: עיון יעקב על עין יעקב).

הָכִי אָמַר רַב הַנוֹתֵן מִתְּנָה וְכוּ' - ואמר לו שמועה זו דוקא, מפני שדומה במקצת לדברי רב חסדא עצמו שהודיע שעתיד לתת מתנה למי שיאמר לו שמועה חדשה בשם רב (מהרש"א).

בְּתַרְיֵיתָא עֲדִיפָא לִי מִקְמֵיתָא - שהשמועה השניה היא דבר הנוגע אלי במיוחד, ששמועותיו של רב חביבות עלי, אבל השמועה הראשונה היא דבר הנוגע לכל אדם (מהרש"א).

לְעוֹלָם אֶל יְשָׁנָה אָדָם כְּנוּ בֵּין הַכְּנִיּוֹת ■ להלכה, המוריש נכסיו לבניו, יחלקם בשווה, ולא יעדיף לתת לאחד הבנים יותר מאחיו, אפילו דבר מועט, שלא יבוא לידי קנאה (טור ח"מ רפב) [וראה דעת הרמב"ם (נחלת ג, יג), שדין זה נאמר מחיים שלא ישנה בין הבנים, וראה מה שדנו בדבריו הב"ח (ח"מ שם, ג) וש"ת נשאל דוד (ח"מ ג ד"ה ואם לחשך)].

וְנִתְגַלְגַּל הַדָּבָר וְיִרְדּוּ אֲבוֹתֵינוּ לְמִצְרַיִם - ואף שכבר בברית בין הבתרים נאמר (בראשית ט, יג) 'ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה', אם לא היה מתגלגל הדבר על ידי תכונת הפסים, אפשר שמנין הארבע מאות שנה היה מתחיל משנולד יצחק, אבל עינוי השעבוד היה מתחיל מאוחר יותר, והיה נמשך זמן מועט (תוס' ד"ה ה"ג נתגלגל, ומהר"ם בדעתם). ויש מפרשים, שבברית בין הבתרים לא נזר להיכן יגלו, ומחמת שנתגלגל הדבר על ידי תכונת הפסים, גלו למצרים (ריטב"א).

לְעוֹלָם יִחְזַר אָדָם וְיִשָּׁב בְּעִיר שְׁשִׁיבְתָהּ קְרוּבָה - ודין זה נוהג אף בזמנינו [ומכל מקום, עיר שישבו בה זמן מרובה ויש בה מקום תורה, עדיפה על עיר ששיבתה קרובה ואין בה מקום תורה] (הערות לגר"ש אלישיב). ואינו מעיקר הדין, אלא ממידת חסידות (חשוקי חמד עירובין כו, א בשם הגר"ח קניבסקי).

שְׂמִתוֹךְ שְׁשִׁיבְתָהּ קְרוּבָה עֲנוּתֶיהָ מוֹעֲטִין, ועדיין לא נתמלאה סאתה (רש"י בראשית ט, כ, ורא"ם שם בדעתו). ואף שהיושבים בצוער הם מבני סדום שהיו להם עוונות מרובים, מכל מקום נתכפרו עוונותיהם בגלות שגלו מעירם (רא"מ הורבין, ותפארת שמשון [לר"ש פינקוס] בראשית שם בדעתו). ויש לפרש עוד, שבגזירה על העיר, חשבון העוונות אינו לפי בני העיר, אלא לפי העיר עצמה, ובעיר צוער ששיבתה קרובה, היו פחות עוונות (תפארת שמשון שם).

שְׂאֵנֵי בֵּית הַכֶּסֶף דְּמָאִים - ושם בית הכסא מאוס ומגונה, ולכן אפשר שאפילו רק הזמינו לכך אסור (רש"י, ומרומי שדה בדעתו). ויש גורסים 'שאיני בית הכסא דנפיש זוהמא', והיינו בבית הכסא ישן, ולכן אפשר שאפילו בחדש שהזמינו לכך, החמירו שאסור (ע"פ תוס' ד"ה שאני, וריטב"א).

אָסוּר לְאָדָם שְׂיֵתוֹן שְׁלוֹם לְחִבְרֵי קְבֵית הַמְּרֻחֵץ - ומכאן, שאסור לכתוב 'שלום' באגרת שלומים, שמצוי שיזרקו באשפה ובמקומות המטונפים (שיטה להר"ן, בשם רבינו יחיאל). ■ להלכה, נכון שלא לכתוב 'שלום' באגרת הרשות, שמצוי שתזרק באשפות, ויכול לכתוב 'שלום', בלא ו' (משנ"ב פד, ו; וראה רמ"א י"ד רעו, יג). ולקרוא לאדם ששמו 'שלום' במקום שאסור בשאילת שלום, יש אוסרים, ויש מתירים מפני שאינו מתכוין לשם 'שלום' אלא לשמו של אותו אדם. ונוהגים להקל, וירא שמים יש לו להחמיר, ויבלע האות מ"ם ויאמר 'שלו', או 'שלו' (משנ"ב שם).

שָׂרֵי לְמִימַר הִימְנוּתָא קְבֵית הַכֶּסֶף ■ להלכה, תיבה שהיא כינוי להקב"ה, כגון 'רחום', 'נאמן', וכיוצא בהם, מותר לאמרה בבית הכסא (שו"ע או"ח פה, ב), והיינו כשכוונתו לכנות אדם בכינוי זה, אבל אם כוונתו לכנות להקב"ה בכינוי זה, כגון שאומר 'הרחום ירחם עליך', אסור (משנ"ב שם, יא). ויש אוסרים לומר 'רחום', ויש להחמיר בזה (משנ"ב שם, י).

דְּמַתְרַגְמִינָן אֶלְהָא מְהִימְנָא - וכיון שמפורש בפסוק (דברים ז, ט) שהקב"ה נאמן 'לאוהביו ולשומרי מצותיו', מוכח שאינו שמו של הקב"ה, אלא שזו הנהגתו איתם, אבל שלום הוא שמו של הקב"ה, שנקרא כן על שם שעושה שלום לכל העולם, ותרגום הפסוק 'דעבד ליה שלום', פירושו שקראו להקב"ה שלום על שם שעושה שלום לכל העולם (תוס' ד"ה דמתרגמינן, ומהרש"א בדעתם).

מִתְּנָה טוֹכָה יֵשׁ לִי וְכוּ' - ונקראת מתנה 'טובה', שהיא יום מנוחה ותענוג, ומקבל עליה שחר (עיון יעקב על עין יעקב).

בְּמִלְתָּא דְּעִבְיָא לְאַגְלוּי - כגון קרן עור פני משה, שעבידא לאגלווי שקיבל מתנה מהקב"ה ע"י הרואים שהודיעוהו (רש"י ביצה טז, א ד"ה דעבידא), או שמשעה עצמו הבין שקרן עור פניו, מכך שבני ישראל נתייראו מלגשת עליו (מהרש"א שם, ע"פ רמב"ן שמות לד, לא).

מִתַּן שְׂכָרָה לֹא עֲבִיד לְגִלְזֵי - מאליו, שזה דבר רחוק מהשכל שינתן שחר על מצות שבת שיש בה מנוחה ותענוג, ולכן צריך